

КУЛТУРЕН ПРЕГЛЕД

ИЗЛОЖБАТА НА
МАКЕДОНСКИТЕ ХУДОЖНИЦИ

Еден од најважните датumi во нашиот културен живот претставува отворањето на првата изложба на македонските художници. За прв пат во историјата на нашиот народ им се дава можност на најпознатите сили на поетите на сликарството и скулптурата кои нас да ги претстават пред нашата јавност своите произведения — собран на едно место, што ги означува одитите достигнувања на дејателите на поетите на уметноста во Македонија. На изложбата се претставени работите на 17 сликари и двајца скулптори. Сето тоа само по себе си означува крупна културна пројава, што уште еднаш нае да го потврди бесприкорниот факт, дека македонскиот народ војоже големи вاپори и постигнуе не мали успеси во формирањето и унапредувањето на својата култура.

Но, не само од таа гледна точка првата наша художествена изложба заслужува да се одбележи. Смело може да се каже дека изложбата постигна голем успех и со својата художествена сила. Кога човек ќе го пречекори прагот на изложбата, не може да не го здогледа нејното богатство како со оддален работ така и со художествени жарови. Наместива ние во неа гледаме застапени цртежи, карикатури, акварели, плаката, скулптури. Исто така вага во очи и различни то на мотивите.

За одбележување е очевидниот стремеж при нашите художници да ги ситне произведенија, нив своите художествени образи, то предаваат ови најтипичното за нашата епоха, да ги правдат светлите страни на крвавите борби што циније народи ги водеа за свое ослободување и нив кои борби го преживеа својот препород. Беспорно ако едни уметник денеска не се занимава со таа тематика, тој покажува дека недоволно врви со своето време, недоволно е сврзан со живото, болките и страдањата, борбите и напорите, радоста и победната песна на својот народ. Но не е достатчно само стремеж, ниту само техничка rutina, ниту само мајсторство во формата, за да се создаде желаниот образ — имено како художествен образ — одражение на објективната действителност. Во тој смисла ние се чини дека изложбата дава материјал што може да се подвргне на поостра критика. Ако еден уметник не најде во себе си достатчно сили да го изобрази најтипичното во животот на своето време правилно, правдиво, тој е беспорен минас за него. Но не помал минас е ако уметник, чувствувајќи ја општаа струја, се наслале да го изобрази она што го почувствувал само површно и што не се искристализира во неговото соз-

нание, преку неговите лични преживувања, нив неговите чувства. Ако со оглед на сето тоа констатираме дека на пример Борко Лазески оне видно не го е докознаи во својата свест она што сака да го изрази во „Партизанската почивка“, во „Пренесувањето на ранет партизан“, дека не се впикиа во него длабоко, дека не го почувствувал и открил типичното, тоа веќе при Белогаши можеме да видиме нота на неодоливост, на неразбирање на извесни основни елементи неопходни за еден уметник. Зашто, правдини образи, како што веќе рековме, не се создават ни само со стремеж и мајсторство во формата, а камоси само со промена на заглавајата на художествените произведения.

Во мислата на нашите критички забелешки ние би можеле во однос на разрешувањето на тематиката, да одбележиме дека Мартиновски беспорно губи со тоа што социјалните проблеми ги разоткрива, во најдобар случај, преку критичкиот реализам, превојќи со елементи на романтиката и потселена аризма без да се старее не само да ги отквива, да ги поставува, туку и да ги анализира, да ги разрешува ови социјални проблеми, со кои што се занимава, да преку своите художествени образи определува перспективата, да покаже назад, да руши пречки, да води. Нема никакво сомнение дека Миртиновски сепак со своите неколку работи одскапа над останатите учесници во изложбата, но исто така нема сомнение, дека овој тој во своите уобичаени мотиви на социјална беда, виден не само беда ами и огромна сила што ја руши таа беда и огромна незадржлива борба „полет кон светлото, неговите художествени образи ќе стипат и потпицини, и поверли, и позивани, а со тоа и неговата уметност пониско. Во секој случај Мартиновски има своја идеја, тој се задлабочува во својата уметност, тој бара во социјалното, во психолошкото тој мотив за своите произведения.

Ако сакаме да видиме што е кајчено во ова изложба, ние не можеме да ги избегнеме следните елементи: во при ред ќе ја забележиме сигурната мајсторска рака, прекурсната линија и колорит при Миртиновски. Ние ќе ја видиме мајсторската четка на Личевски во неговите типични мотиви (ед пиласот „Мајсторите“, „Мајка на Мартиновски). Ние ќе се задржиме оправдано пред длабоко сатиричните карикатури на Цицо Поповиќ, кој што во „миј ште литиен“ ја разоткрива целата до-кихотопштина на самозаборавањите туни фашистички банди, додека од неговото „Тржество“ и „Решавање на еврејското прашање“ избива еренбургска сила. Ние исто така не мо-

Од пиласот „мајстор“

Личевски Лазар

жеме да ги одбегнеме нејажните на Кочовиќ („Дрво“, „Пролет“). Ние ќе забележиме дека Т. Владимировски постигнува најмногу во „Пиласот“ и „Пренос на раненици“. Со особена сила дејствува на гледалиците скулптурите на Димче Тодоровски. Одушевени и заслужени спомени предизвика животиноста на „Љубен“, пластичката на „Пренесувањето“. На крајот партај во очи и нејажите на Здравко Влашкин. Првата изложба на нашите художници претставува крупна во нашите мисли што ги збогатува во издгнотото на нашата национална културноста. Големинот и заслуженост

нех на таа изложба, меѓу другото, зборува и за тоа дека нашата татковина може да издигне и издигне на своите недра млади уметнички сили и дека умее да ги негува. Нашите художници покажаа дека полагат големи усилия и на поматеријално на млади и нови таленти. Сето тоа не уверува дека нашето сликарство, отпорно на саваните традиции на нашата стара фреска, нашата скулптура, отпорна на проучната заборавачка зографска школа, вршат во наши дни при овни услови, нив новот, препороден живот, со сигурни чекори кон нови успеси, се поциско и повисоко. Д.

„Красноармејец“ (скулптура)

Тодоровски Димитр